

2023-11-06

Justitiedepartementet
Enheten för familjerätt och allmän förmögenhetsrättju.remissvar@regeringskansliet.seju.L2@regeringskansliet.se

Dnr. Ju2023-01643

Remissvar över betänkandet SOU 2023:38 Ett förstärkt konsumentskydd mot riskfylld kreditgivning och överskuldssättning

Bakgrund till remissvaret

Brixo AB är ett svenskt fintechbolag som utmanar det traditionella banksystemet genom att erbjuda digitala finansieringslösningar till privatpersoner. Bolaget strävar efter att förenkla och förbättra marknaden för finansieringstjänster genom att med innovativa kreditprodukter och noggranna kreditprövningar tillgängliggöra krediter för en bredare allmänhet. Brixo har Finansinspektionens tillstånd att bedriva verksamhet enligt lag (2014:275) om viss verksamhet med konsumentkrediter.

Brixo erbjuder kreditprodukter på belopp från 3 000 kr till 50 000 kronor som både är högkostnadskrediter och lågkostnadskrediter. Bolaget har cirka 55 000 utestående krediter. Produkternas acceptabla kreditrisk reflekteras i och kompenseras genom dess prissättning. Brixo har räntor från 23,95 % upp till strax under det nu gällande taket för högkostnadskrediter. Brixo gör alltid ansvarsfulla kreditprövningar och genom ett väl anpassat kreditregelverk säkerställs att endast personer med tillräcklig återbetalningsförmåga beviljas. Nästan 90 % av de kreditansökningarna nekas. Utöver traditionella kreditupplysningar baseras kreditbesluten bland annat på PSD2-data.

Möjligheten att kunna låna är viktig för samhället i stort. Lån ger hushållen möjlighet att konsumera utan att de först behöver spara. Det innebär en större flexibilitet för hushållen samtidigt som det även gynnar ekonomin i stort. Hos Brixo är det möjligt att beviljas lån även om man inte har en fast anställning eller en fläckfri kredit- och betalningshistorik. Brixo verkar i ett segment av marknaden med relativt hög kreditrisk och erbjuder krediter även till kunder i komplexa situationer med ibland svag kredithistorik, t.ex. med historiska betalningsanmärkningar eller relativt svag score från kreditupplysningsföretagens traditionella modeller.

Genom vår verksamhet har vi skaffat oss god förståelse för konsumenternas beteende inklusive de riskfyllda inslag vi ser i den stora majoritet av ansökningar som nekas. De kunder som beviljas är däremot överlag nöjda och en titt på [Trustpilots kundupplevelser](#) kan bidra till en större förståelse till varför bolag som Brixo behövs på marknaden och vad de bidrar med för många av de konsumenter som utredningen nu föreslår ska stängas ute från kreditmarknaden.

Brixo och andra bolag i vårt segment tillför alltså en bredd på kreditmarknaden genom att göra en djupare analys än många större banker och därmed kunna bevilja kredittagare med något högre kreditrisk. En välfungerande kreditmarknad med tillgång till krediter för en bredare allmänhet är viktig för ekonomin i stort. I det följande lämnar Brixo AB sina synpunkter på några av de förslag som har störst betydelse för vår verksamhet.

Sammanfattande synpunkter

Brixa välkomnar utredningen och är positivt inställt till det övergripande arbetet med att förstärka konsumentskyddet och motverka överskuldssättning. Brixa är dock av inställningen att allmänheten bör ges större möjligheter till en öppen kreditmarknad med olika valmöjligheter som är tillgängliga för kunder med återbetalningsförmåga inom flera kundsegment.

Brixa avstyrker

- Ett sänkt räntetak bör inte införas. Det bör i vart fall inte sättas så lågt som 20 procent över referensräntan. Det har relativt nyligen införts ett räntetak som fungerat väl. Ett lågt satt räntetak riskerar att utestänga kreditvärdiga konsumenter från marknaden och väsentligt försvåra för många människor med ett litet sparande att finansiera sig.
- Förändringar i avräkningsordningen bör inte ske alls. Det leder till felaktiga incitament att återbetala förfallna krediter i långsammare takt. Det är en viktig grundprincip att ingångna avtal ska hållas och att det ska kosta att inte fullgöra ett avtal, medan en ändrad avräkningsordning omvänt innebär en implicit rabatt på skulden för den som betalar långsamt. Det är av vikt att kreditgivare skyddas när kredittagare inte har kunnat fullfölja ett ingånget avtal.

Brixa tillstyrker

- Ett centralt skuldregister bör införas och UC:s monopolliknande ställning på kreditupplysningsmarknaden bör brytas. Det skapar likvärdiga spelregler för alla kreditgivare och leder till bättre skydd för konsumenter som inte borde ta lån.
- Skärpta regleringar som föreslås på markandsföringsområdet är ändamålsenliga och bör införas. Även ett förbud mot telefonförsäljning bör införas.
- Det är bra att begreppet högkostnadskredit mönstras ut ur lagen och att det blir lika spelregler för alla, inklusive att ett absolut kostnadstak införs även för det som idag är lågkostnadskrediter.

Brister i utredningen

Utredningen har ett tydligt konsumentperspektiv och glömmer ofta bort att det inte går att skydda alla konsumenter från dåliga beslut. Att göra det lättare att bli av med skulder skapar i sig osunda incitament och kan tvärt emot utredningens ambition leda till att fler tar på sig skulder de inte kan återbetala. Det finns också redan idag möjlighet att beviljas skuldsanering för den som är svårt skuldsatt utan möjlighet att återbetala sina skulder under lång tid.

Det föreslagna räntetakets nya nivå analyseras inte grundligt. Fokus är i utredningen på hur intäkter påverkas istället för lönsamhet vilket är det som styr utbudet. Det kan antas att mindre bolag som erbjuder nominella räntor i spannet 20 – 40 procent också har en väsentligt högre finansieringskostnad än de bolag som erbjuder låga räntor.

Vid ett sänkt räntetak från 40 procent till så lågt som 20 procent över referensräntan är Brixos bedömning att den stora majoriteten av dagens konsumentkreditinstitut skulle behöva avveckla sin verksamhet eller göra om verksamheten i grunden där helt nya kundsegment behöver approachas. Det skulle göra marknaden fattigare och ge ett sämre utbud för konsumenterna. I segmentet med lägre kreditrisk och utlåningsräntor runt 20 % är konkurrensen redan stor och lånemöjligheterna många för den med tillsvidareanställning och en fläckfri kredithistorik. Det skulle däremot bli svårare för konsumenter med till exempel historiska betalningsanmärkningar men nu en god återbetalningsförmåga att bli beviljad krediter.

Utredningen har inte tagit hänsyn till hur den föreslagna lagstiftningen skulle påverka små företag. Det är i dessa mycket innovation finns som kan leda till att bättre kreditprodukter utvecklas. Det kan

också sägas att en stor del av konsumentkreditinstituten har svag eller ingen lönsamhet och redan den lagstiftning som infördes 2018 har rensat upp ordentligt med färre långgivare av högkostnadskrediter som följd. Brixo AB har bara under perioden 2019 – 2023 genomfört förvärv från sju olika bolag som på grund av bristande lönsamhet valt att avveckla sin konsumentkreditverksamhet i Sverige.

Det sker också på flera ställen en analys av hur *volymen* förväntas påverkas av olika förslag samtidigt som det saknas en analys om hur *antalet lån* påverkas trots att det för ändamålet kan vara mer relevant. Både uppskattningen av hur stor del av nischbankernas utlåning som skulle påverkas av ett sänkt räntetak och av UC:s kreditregisters inrapporterade andel av alla krediter fokuseras på volymen krediter. Det är dock av stor vikt för att bedöma risker med överskuldssättning att också fokusera på antalet då många små krediter kan vara väl så farligt som enskilda större krediter. Det kan låta mycket att ha 99 % volymtäckning i ett befintligt kreditregister men om det ändå saknas ett stort antal smålån som hos vissa konsumenter är dominerande missas en mycket viktig riskindikator trots att de står för en liten del av volymen. Högkostnadskrediter är ofta små och dessutom med en kort löptid vilket innebär att dess betydelse för marknaden i allmänhet och vissa konsumentgrupper i synnerhet är väsentligt viktigare än vad som ges vid handen vid en jämförelse av utestående volym vid ett givet tillfälle.

I utredningen anges att nyutlåningen som skulle påverkas av ett lägre satt räntetak är 260 mkr per kvartal. Det förefaller vara en underskattning. Bara Brixo AB själva står för en icke obetydlig del av detta belopp och är med det långt ifrån den största aktören som erbjuder räntor över 20 procent.

Avsnitt 11.6.1 – Ett sänkt och utvidgat räntetak ska införas

Brixo avstyrker förslaget om ett utvidgad räntetak. Det bör krävas mycket starka skäl för att göra så långtgående ingrepp i en marknad. Utredningen har inte visat att det är motiverat utan snarare omvänt sagt att regleringen som infördes 2018 fungerat väl. Det föreslås därutöver en lång rad andra förslag som mer ändamålsenligt syftar till att skydda utsatta konsumenter såsom förbättrade kreditprövningar, skärpta regler för marknadsföring och bättre underlag för kreditbedömningar från ett centralt skuldregister.

För det fall att ett räntetak ändå införs skulle en nivå på 25 till 30 procent var mer välavvägt. Det finns många konsumenter med god återbetalningsförmåga som idag beviljas krediter i detta räntespann och som efter en omreglering inte skulle ha tillgång till kreditmarknaden alls. Många konsumenter kommer alltså om detta låga räntetak blir verklighet inte längre kunna finansiera sig och till exempel köpa nytt kylskåp när kylskåpet går sönder, laga trasiga tänder eller ta en sjuk hund till veterinären.

Det borde för samhället vara av vikt att säkerställa konkurrens även längre ut på riskskalan. Följdeffekter av förslaget blir dock att långgivare som byggt upp avancerade system för att riskbedöma även mer komplexa situationer inte får låna ut till konsumenter som är beredda att låna. Det innebär att affärer uteblir, att ekonomin som helhet utvecklas sämre och att arbetstillfällen går förlorade. Av de som kommer exkluderas finns till exempel konsumenter med historiska betalningsanmärkningar som idag fått ordning på sin ekonomi och har en god återbetalningsförmåga men förhöjd kreditrisk. Det är personer som ofta blir utestängda från lågräntesegmentet i kreditmarknaden i ett antal år men som kan vara i stort behov av mindre lån för att lösa akuta situationer.

Ett lågt satt räntetak innebär att många aktörer som nu erbjuder högkostnadskrediter kommer avveckla sin verksamhet eller söka sig mot ett mer konkurrensutsatt segment strax under det nya räntetaket. Kreditbeloppen i genomsnitt kan då bli större. Troligtvis kommer fler låntagare då också efterfråga större lån eftersom räntorna blivit lägre. Det kommer dessvärre alltid finnas konsumenter som lånar så mycket de kan utan en plan för att kunna återbetala. Det finns då en risk att dessa i stället tar större lån med lägre ränta. När kassaflödet sedan inte längre räcker till och de hamnar hos

Kronofogden har de en större kapitalsskuld att återbetala. Det kan noteras att en KALP-kalkyl kan, allt annat lika, räkna hem ett större lånebelopp om räntan är lägre och återbetalningstiden är längre.

Det är olyckligt att betänkanudet föreslår en försämrad konkurrens genom att begränsa möjligheterna för mindre men ansvarsfulla kreditgivare att tillhandahålla konsumenter möjlighet till att på bättre sätt klara av oförutsedda negativa kostnader som konsumenterna inte är förberedda för. Ett alltför lågt räntetak begränsar även hushållens tillgång till likviditet, vilket kan försämra deras ekonomiska situation, särskilt vid tider av hög inflation förenad med sämre inkomstmöjligheter på grund av försämrad arbetsmarknad. Brixo anser att, för att undvika de nu anförda oönskade effekterna av ett alltför lågt räntetak, bör det noga utvärderas vilken nivå som det nya sänkta räntetaket ska ligga på.

Avsnitt 12.4.1 – Ett system för Skri-register ska införas

Brixo är positiva till att det införs ett nationellt skuldregister och att UC:s monopolliknande ställning bryts. Det är av vikt att rättvisa spelregler gäller där alla kreditgivare kan få tillgång till samma information och att den informationen är så detaljerad och heltäckande som möjligt.

Brixo anser att ett bättre informationsunderlag där överskuldssatta kan nekats med större träffsäkerhet är av godo. Det kan till exempel gälla att konsumenter med ett riskbeteende genom många närtida ansökningar hos olika kreditgivare, inte sällan relaterat till spelmissbruk, kan identifieras genom de omfrågningar som skett hos samtliga kreditgivare.

I övriga avväganden kring ett centralt kreditregister anser Brixo tvärt emot utredningens slutsats att uppgifter om betalningsdröjsmål inte bör gallras snabbt. Det är en värdefull input som har stor betydelse för riskbedömningen och kan göra att färre olämpliga låntagare beviljas lån.

Uppgifter om antalet omfrågningar är viktiga för scoringmodeller, i synnerhet i ett högrisksegment där det kan vara den allra viktigaste drivaren för att särskilja de mest riskfyllda ansökningarna. Det är bra för konkurrensen på kreditupplysningsmarknaden om dessa finns i det centrala registret och inte ger det största kreditupplysningsbolaget en särskild fördel.

Avsnitt 13.2 – Avräkningsordning

Brixo är av uppfattningen att förändringar i avräkningsordningen inte bör ske alls. Det leder till felaktiga incitament att återbetala krediter långsammare. Det är av vikt att kreditgivare skyddas när kredittagare inte har kunnat fullfölja ett ingånget avtal. Även om utredningen föreslagit att det ska vara frivilligt så är det inte troligt att en frivillig avräkningsordning skulle leda till att kreditgivare eller inkassobolag väljer en för dem mindre fördelaktig avräkningsordning. Det kan dessutom antas strida mot ledningens ansvar enligt aktiebolagslagen.

Regelverk som förändras till fördel för konsumenter som brutit kreditavtal (t ex onaturlig avräkningsordning, preskription och kostnadstak) kommer också med en kostnad för de konsumenter som sköter sitt kreditavtal. Det innebär alltså allt annat lika högre kreditförluster för branschen vilket över tid kommer att kompenseras med högre räntor i samtliga räntesegment under räntetaket eller att fler konsumenter utestängs från lånemarknaden. Brixo är av uppfattningen att det är mer rättvist att konsumenter som står för fallerade kreditavtal betalar för dessa kostnader än att mer kostnader behöver läggas på de betalande konsumenterna.

Det get tveksamma incitament för konsumenten redan med kostnadstak. Det är inte önskvärt att konsumenter som inte fullföljer sitt kreditavtal därutöver får en implicit rabatt på skulden genom att låta den förfalla. Redan den avräkningsordning som tillämpas idag är till konsumentens fördel eftersom räntan inte kapitaliseras.

Avsnitt 15.2 – Övergångsregler

Det är av stor vikt att ingen lagstiftning införs retroaktivt. Kreditgivare har i sin riskbedömning tagit höjd för den ränta som gällde vid bedömningstillfället och anpassat sitt risktagande därefter både för beviljade kreditlimiter på kontokrediter och andra amorterande krediter. De nya reglerna som föreslås kan enligt Brixos uppfattning endast gälla för avtal som ingås efter ikraftträdandet.

Även förslaget om konsumentkreditlagens 19 a behöver omfattas av övergångsbestämmelserna. Det framgår också i kapitel 11.6.2 att det nya räntetaket inte ska gälla retroaktivt, men det är sedan inte tydligt i förslaget i kapitel 15.2.

Alternativa förslag

Brixa anser vidare att det vore mer ändamålsenligt att rikta fokus mot och ge mer resurser till myndigheters tillsynsarbete och tillse att de regler som redan gäller följs. Det har 2018 införts en rad bestämmelser som gett positiva effekter. Därefter har reglerna som gäller kreditgivning skärpts vid flera tillfällen. Det finns nu också i utredningen flera bra förslag avseende bland annat marknadsföring och skuldregister som också skulle bidra med förbättringar.

Brixa anser alltså att ett bättre sätt att angripa problematiken med överskuldssättning är att ge tillsynsmyndigheter större möjligheter och resurser till löpande tillsyn för att på så sätt snabbare kunna adressera de bolag som inte arbetar i enlighet med god kreditgivningssed. Fler myndighets- och domstolsbeslut härledande från tillsynen skulle också leda till tydligare praxis inom området och slutligen tydligare villkor gentemot och högre medvetande hos konsumenter. Genom ett sådant fokus kan marknaden förbättras utan att de långtgående försämringar som ett lågt satt räntetak skulle föra med sig behöver påverka både kreditvärdiga konsumenter och kreditgivare negativt.

Stockholm 2023-11-06

Brixa AB